

Karel Košvanec zachránil od smrti desítky Židů a stal se Spravedlivým mezi národy

28. 01. 2014 16:06

Titul Spravedlivý mezi národy udělil velvyslanec Izraele Gary Koren v pondělí 27. ledna během pietního setkání k Mezinárodnímu dni památky obětí holocaustu in memoriam Karlu Košvancovi. Ocenění převzala v obřadní síni radnice jeho dcera Vlasta Rypáčková. Slavnostního aktu se zúčastnilo vedení liberecké radnice s primátorkou Martinou Rosenbergovou, Liberecký kraj zastupoval hejtman LK Martin Půta.

Karel Košvanec pracoval za druhé světové války na železnici v Bohušovicích, dva a půl kilometru od Terezína. Toto nádraží představovalo konečnou stanici pro vlaky, které sem tehdy přivážely tisíce deportovaných židovských rodin. Odtud museli vězni, kteří vláčeli až padesátikilová zavazadla, do terezínské pevnosti dojít pěšky.

„Když to tatínek viděl, pochopil, kam Židé jdou. Věděl, co je čeká. Proto jim začal pomáhat. Nosil vězňům jídlo, léky, cigarety a další zboží. My jsme měli v Nových Kopistech malé hospodářství. Celou válku jsme chovali dvě prasata oficiálně, třetí načerno. Všechno, co jsme mohli dát, šlo do ghetta,“ vzpomínala dcera Karla Košvance, Vlasta Rypáčková, která za svého otce cenu v obřadní síni radnice převzala. Jako dvanáctiletá pomáhala otci pašovat do terezínské pevnosti potraviny, a protože byla jako dítě tehdy méně nápadná, jezdila vlakem pro balíčky pomoci do Prahy.

Karel Košvanec pomáhal Židům, vězněným v terezínském ghettu, v letech 1942 – 1945. Kromě potravin a dalšího zboží jim doručoval i dopisy od jejich blízkých. Pomohl jim tak přežít útrapy terezínského vězení a desítkám z nich zachránil život. Sám přitom riskoval život svůj i své rodiny.

„Dopředu bylo tehdy domluveno, od koho si mám balíček v Praze převzít. Nevěděla jsem, co je uvnitř. Vždy, když jsem balíček vezla vlakem z Prahy, předstírala jsem, že ke mně nepatří. To pro případ, kdyby jej někdo našel. Proto jsem mívala balíčky schované ve vlaku na toaletě,“ prozradila Vlasta

Rypáčková. Její tatínek jezdil k Terezínu na kole. U bran do pevnosti vždy čekal, až přijde střídání stráží. V té chvíli bylo možné proniknout dovnitř. Někdy s batohem na zádech ležel dlouhé hodiny, ukrytý ve tmě, před ghettem, než přišla vhodná příležitost. Kvůli tomu, aby byl ještě více nenápadný, oblékal si často kabát s přišpendlenou žlutou hvězdou. Tak vypadal jako jeden z vězňů.

„Jednou se tatínek celou noc nevracel domů. Maminka mne v obavě, že jej odhalili a že si brzy přijde gestapo i pro zbytek rodiny, poslala spát k příbuzným. Naštěstí to dobře dopadlo,“ řekla Vlasta Rypáčková. *„Nepřipadali jsme si jako hrdinové. Ti lidé měli prostě hlad,“* dodala.

Jedna z židovských spojek Karla Košvance, Eva Roubíčková, si psala v Terezíně dívčí deník, v němž všechno detailně popisovala. Deník našly úplně náhodou v 60. letech minulého století její děti, a tak se svět dozvěděl o tichém hrdinství Karla Košvance, který se po nocích plížil s batohem na zádech k terezínským šancím, aby židovským vězňům donesl, co jim chybělo nejvíc – jídlo.

Karel Košvanec, který měl z války podlomené zdraví, zemřel na cirhózu jater v devětačtyřiceti letech v roce 1950. Jeho rodina později několikrát čelila komunistickým represím. Manželka Karla Košvance Marta byla odsouzena za šmelinu, když se pokusila prodat jeden kousek zlata podniku Klenoty. Více než dva roky si odseděla ve vězení na Slovensku. Dcera Vlasta byla vyhozená z práce, její mladší sestře hrozil vyhozov ze školy a rodině propadl ve prospěch státu majetek, především zlato, kterým se Košvancovým za záchranu života odvděčovali přeživší Židé. V té době již rodina Karla Košvance žila v Liberci, kam se na počátku 50. let přestěhovala za příbuznými z otcovy strany.

Část rodiny v Liberci dodnes zůstala. Proto izraelský velvyslanec předal titul Spravedlivý mezi národy Karlu Košvancovi na půdě liberecké radnice. Košvancův hrdinský čin připomíná také pamětní deska na nádraží v Bohušovicích – na místě, kde končily transporty do Terezína.

„Můj otec často na Karla Košvance a celou jeho rodinu vzpomínal, mluvil o něm s velkou úctou a láskou. Drahá Vlasto, děkujeme za to, že otec přežil a my, jeho děti, jsme se mohly narodit,“ zdůraznil během pietního setkání na radnici Gabi Löbl, občan Izraele, potomek jednoho ze zachráněných terezínských Židů.

Titul Spravedlivý mezi národy je udělován od roku 1963. Jsou jím oceňováni lidé nežidovského původu, kteří přispěli k záchraně Židů před holocaustem, a sami přitom dávali všanc svůj život. Získalo jej dosud přes 2.000 lidí ve světě, v tuzemsku to je kolem 110 osob. Titul je udělováný izraelskou Komisí pro rozpoznávání spravedlivých, která působí při památníku Jad Vašem v Izraeli. Ocenění naplňuje motto: Jsem strážcem svého bratra. Vyjadřuje tedy, že si lidé mají pomáhat. Do medaile je vrytý nápis: Každý, kdo zachránil jednu lidskou duši, jakoby zachránil celý svět.